

Piate obdobie 1970 - 1989

Daniel H E V I E R (1955)

Básnik, prozaik, tvorca literatúry pre deti, textár, prekladateľ, vydavateľ narodil sa v Bratislave. Na UK vyštudoval slovenčinu a estetiku. Už počas štúdií pracoval ako liter. redaktor v bratislavskom rozhlase.

Dlhšie obdobie sa venoval literatúre profesionálne. Od r. 1988 bol redaktorom a neskôr šéfredaktorom vydavateľstva Mladé letá. V 1992 si založil vlastné vydavateľstvo HEVI.

Tvorba:

Začínal tvoriť ako gymnazista.

Debutoval zb. *Motýlí kolotoč* charakterizuje prírodný svet s občasnými ľúbostnými motívmi, chlapčenská čistota, subtilnosť a hravosť premietajúca sa v zvukovej i obrazovej rovine. Podobný typ poézie predstavuje aj zb. *Vták pije z koľaje*.

S otcom v záhrade – v poradí 2. zberka sa vyznačuje idylickosťou a ódickosťou. Je chválou jednoduchého, harmonického vidieckeho života. Mnohé texty sú písané voľným veršom.

V nasledujúcej zb. *Nonstop* dochádza k zmene. Prechádza od vidieckeho k mestskému, od idylickosti k drsnosti reálneho sveta (hovorová lexika a frazeológia, slang, expresívne výrazy) – báseň *Dočerta so sláčikmi* (*Čítanka s 227*), báseň *Syntezátorová generácia* (*Čítanka s. 228*).

V r. 1983 vychádza zb. *Elektrónkový klaun*, v kt. naznačuje, kam až sa dostala naša civilizácia, automatizácia a elektronizácia a súčasne napovedá i to, v akej miere sme sa vzdialili od normálneho, prirodzeného a radostného človeka, keď už aj typický symbol životného optimizmu a smiechu – klaun – je na elektrónky.

Zberka má 4 časti. V prvej sa bojí o deti - báseň *Deti starnú*.

Druhá časť píše o „umení žiť“, v tretej dominuje téma lásky – jej čírosť ohrozujú civilizačné nedostatky, technizácia, zvecňovanie ľudí a ich vzťahov.

Posledná časť obsahuje sci-fi lyriku. Pozera sa na terajších ľudí z pohľadu budúcnosti.

Vyhodnotenie akoby robil počítač a došiel k záveru – z celej svetovej kultúry a civilizácie zostali len jaskynné maľby.

Záver zb. však predsa vyznieva optimisticky, verí, že v budúcnosti sa nájde pár ľudí, kt. budú písať poéziu a zachránia svet pred najhorším – b. *Perpetuum poeticum*.

V poetike týchto zbierok pokračuje aj v zb. *Pohyblivý breh, V každých dverách a Básne z reklamnej kampane na koniec sveta* (1996).

Napísal aj satirické verše *Psí tridsiatok* (1990) - *Čítanka s. 229*.

Známy je svojou bohatou tvorbou pre deti. Vyznačuje sa mnohorakosťou, tvorivosťou, nápaditosťou, hravosťou, humorom, fantáziou, poetickosťou.

Nevyplazuj jazyk na leva, Trinásť pochodujúcich čajníkov, kam chodia zmrzlinári na zimu, Aprílový Hugo, Nám sa ešte nechce spať, Hovorniček...

Knihy krátkych próz: *Chcete byť šťastní? Opýtajte sa ma, ako na to...*

Prekladá anglo-americkú literatúru a z češtiny detské knihy.

Štefan MORAVČÍK (1943)

Je to básnik, ktorý sa od vstupu do literatúry vyvíjal mimo skupinových programov. Vytváral si vlastnú, originálnu poetiku s vycibreným vzťahom k jazyku.

Tvorba:

Debutoval zb. ***Slávnosti baránkov***. Začína citátom z Jána Hollého. nadväzuje na klasikov oslavný, ódický vzťah k prírode, aký je príznačný pre jeho selanky. Využíva však moderný spôsob výstavby básnického obrazu.

Charakteristickou črtou jeho tvorby je erotika, ktorá je v jeho podaní chápaná pravým nositeľom života.

Čerešňový hlad, Erosnička, Maľované jarmá, Moravianska venuša...

Rozbor!

Moravčík píše aj prózu. najčastejšie sa vracia na rodné Záhorie, stvárňuje život jednoduchých ľudí, využíva humor, čerpá z ľudových zvykov, folklórneho rozprávania, povestí a nárečia.

Sedláci, V Kiripolci svine kujú, Mlynárka má holubičku...

Je úspešný aj v tvorbe pre deti: ***Raketa so zlatým chvostom, Abeceda šantí, Zlomjazýček...***

Piesňové texty - poppoézia

Žáner, ktorý je zložený zo slov poézia a pop (z lat. populus = zrozumiteľný ľud) pomohol poézii získať popularitu tak, že populárni speváci začali zhudobňovať texty básnikov a básnici zasa začali tvoriť básne určené priamo na zhudobnenie.

Prvé básne sa začali objavovať v 60-tych rokoch (bigbeatové skupiny). Skupiny vymaňovali populárnu hudbu zo závislosti od folklóru, operety a tanečných a estrádnych orchestrov.

Najznámejší autori: ***Kamil Peteraj, Tomáš Janovic, Boris Filan.***

Viac informácií: učebnica s. 155, príp. internet .

Šieste obdobie 1989 – súčasnosť

Do literatúry sa vrátili umlčaní autori alebo básnici, kt. publikovali v samizdatoch či v zahraničnej emigrácii.

Vznikajú súkromné vydavateľstvá , v kt. už vychádzajú knihy neoklieštené cenzúrou.

Z nových mien, kt. sa presadili boli poetka *Tatjana Lehenová*, búrlivák *Jozef Urban*, *Viliam Klimáček*.

Jozef Urban (1964 – 1999)

Narodil sa v Košiciach. Vyštudoval VŠE v Bratislave. Pôsobil ako redaktor v Dotykoch. Zahynul pri autonehode.

Tvorba:

Zbierka básní *Malý zúrivý Robinson* – básnik nových tónov, vnímavý k hranám života, nekonformný, lyricky spontánne citlivý a zároveň chlapčensky drzý. Využil vplyv poézie amerických beatnikov.

Zb. *Hluchonemá hudba* – pochmúrne a pesimistické témy; kladie otázky: kto sme? Koho ničíme? Kto ničí nás?

Zb. *Knihá polomŕtvych* – verše o nádeji, o možnostiach zastaviť šialený vývin sveta.

Utrpenie mladého poeta – prozaické populárno-didaktické kapitoly pre začínajúcich autorov.

Zb. *Voda, čo nás drží nad vodou* – vyšla po smrti, sú v nej všetky piesňové texty (písal pre Elán, Money Factor, Mira Žbirku... pre dilm Fontána pre Zuzanu 3)

Balada o odstavajúcich ušiach ***(Malý zúrivý Robinson)***

Akoby vtáci odlietali
Akoby mizli ideály
Keď si bol malý
Všetci sa ti smiali
A ktosi vravel neplač maličký
raz budeš možno písať básničky
každý je krásny tým, čo vie
ži tak ako sa sluší
a nevšimnú si tvoje uši
Akoby vtáci odlietali
Už nie si taký celkom malý
Učíš sa žiť
A učíš sa aj niečo iné

Tvoj život zo dňa na deň plynie
Tak ako sa sluší
No ešte stále hoci nie si malý
Akoby vtáci odlietali
na krídlach tvojich uší

Tat'jana Lehenová (1961)

Jej poetika je básnický spontánna. Slovenskú literatúru obohatila o štýlovo pestrú kultivovanosť bezprostrednej reči. Inšpiruje sa okrajom spoločnosti, čím polemizuje s oficiálnou kultúrou a tradičnou predstavou ženského údela.

Zb. *Pre vybranú spoločnosť* –provokatívne hravé zobrazenie sexuality;, erotika je prítomná nielen v téme, ale aj v jazyku (vychutnávanie zvukovo blízkych prívlastkov, zdrobnenín). Básne sú plné ironie i nehy, nespokojnosti i kontroverznosti vo vzťahu k svetu, ženskej „inakosti“, spontánnej radosti zo života, nový typ emocionalita v slovenskej lyrike.

Báseň Ranné ospalé blues

Izba až nemiestne pradie
mojím mačacím blahom.
Izba až skutočne nemiestne pradie
mojím skrývaným blahom,

raz sa ma budeš dotýkať všade,
raz nám určite bude naho.

Hudba mi vkĺzla pod kožu,
teraz tam tajne znie.
Hudba mi náhle napadla kožu,
teraz v nej vábivo znie,

milenci všeličo môžu,
milenci, my nie.

Mačky, mačky

...Bože, tie otravné ženské,
večne láska, láska – pošlite ich preč,
nech sa vypláčú doma pred zrkadlom a zajtra
sa pôjdu niekam vydať ...
kričia mi pri uchu,

ale o vášni by sa dalo povedať pár slov.
Konečne som ho stretla.
Vytrasená cigareta dychtivo dymiaca po meste,
chudý do krajnosti,
ale rozprával – a mohol aj mlčať:
tú cestu
mal v červenkastom pohľade a chodil,
ako keď opijete mačku, dlhý chvost
z rukáva starého svetra sa šťastne vliekol
za ním – ufúl'aný, schlpený voľnosťou.

Hodil sa na stoličku naznak
čistokrvným štýlom roztopašníka, s blaženým
úsmevom vegetariána lačne trápil
mäsitú papriku

a stále tvrdil, že svet
je najlepšie miesto,
kam sa možno narodiť.

Ó, milovaniahodné mužské vášne.
Tie nevymyslené
nikdy nepatria ženám.

Viliam Klimáček (1958)

Narodil sa v Trenčíne, vyštudoval Lekársku fakultu UK v BA a pracoval ako anesteziológ. V roku 1992 zanechal túto prácu a začal sa venovať divadlu. Je lídrom divadla GUNAGU, nekonvenčný autor, herec, režisér, scenárista. Hľadá, experimentuje, poeticky ozvlášťuje a oslobodzuje jazyk, zväčša v spojení s humorom, vtipom, paródiou či recesiou.

Zb. *Až po uši* – slovná hra na spôsob detského a študentského slangu; porušené pravidlá syntaxe a slovotvorby; výpoveď o svete detstva, dospievania, lásky a erotiky, života a smrti.

Zb. *Karamelky* – moderná, dynamická a svieža metaforika, preferuje princíp hry (so slovom, hláskami, obrazom, veršovou pointou; tvorí neologizmy, neošúchané slovné spojenia, bez interpunkcie); bežné ľudské situácie, sebaskúmanie a životné pocity dnešnej mladej generácie; využíva kaligramy, textové hračky

Báseň *B*t' GENERATION*

tí krásni
„starí“ básnici
dharmovský kerouac blaho
slavený ginsberg ferlinghetti
koľkokrát videli
toľkých čo
podkladali indigá
a slovo za slovom
obťahovali ich verše
do svojich životov
koľkí mladí
zachceli byť „bídnicí“
ved' beat či nebeat?
znela otázka

a ja cítim že voľakde
u nás hľadajú už
slová pre zlosť noví
rozhnevaní a že sa dožijeme
ako nad tatrou sa bude
blýskať lebo povedia
pravdu o smradľavej
bečke sadla
čo raz vzíde
po dnešnej psote kedy
vo vlhkej malosti
sa pária všetky
necnosti tohoto
„náhoda“
Ktorý básnika v ducho
obnoveného humoneyzmu
raz dva tri
šikovne pribije
na kríž